

Růže od jezera Naivasha do našich květinářství

Agroganadera Espinosa Chiriboga S.A., Ecuador
FOTO – Sean Garrison

Grace Mumbi, osmatřicetiletá samoživitelka z Keni, žila dříve se svými dětmi ve velmi chudých podmínkách. „Nikdy bych nevěřila, že moje děti budou jednou chodit do školy a já budu vlastnit malý domek,“ vzpomíná, jak se bála o budoucnost svou i svých dětí. Pro Grace, která našla práci na květinové farmě u jezera Naivasha, se však mnohé změnilo: „Jsem vděčná a šťastná. Můj syn se chce stát televizním redaktorem a moje dcera zdravotní sestrou. Mým největším přáním je, aby se jejich sny vyplnily.“

Než si kytici růží dáme doma do vázy, procestují květiny kus světa. Většina řezaných květin na našem trhu pochází z regionů subsaharské Afriky nebo Latinské Ameriky. Právě tam jsou totiž ideální klimatické podmínky pro jejich pěstování a místním ekonomikám pomáhá květinový průmysl růst. V minulosti byl květinový průmysl doménou Nizozemí, ale produkce se postupně pod tlakem na výhodnější a levnější zboží začala přesouvat mimo Evropu do, tzv. rozvojových zemí, Keni, Tanzánie nebo Kolumbie a Ekvádoru.

Keňa je jedním z největších producentů řezaných květin vůbec a nejdůležitějším dodavatelem pro evropský trh. Květiny určené k řezu, především růže, se pěstují na velkých květinových farmách, které lemují jezero Naivasha vzdálené 90 km od mezinárodního letiště v Nairobi. Jde o strategickou polohu z několika důvodů: květiny potřebují dostatek vody, kterou jezero poskytuje, a blízkost letiště je klíčová pro hladký a rychlý přesun květin z farmy na evropský trh. Během několika hodin musí být květina sklizena, připravena k převozu na letiště a odtamtud ji letadlo odváží nejčastěji do Nizozemí na květinovou burzu. Z Nairobi startuje každý den

několik letadel plných květin, které míří do Evropy.

V oblasti kolem jezera Naivasha se na ploše 1 900 hektarů produkuje 70 % keř-

ských květin. Vedle turismu a pěstování čaje patří květiny k nejdůležitějším hospodářským odvětvím v zemi. S ročním obratem kolem 400 milionů eur představují 5 % keňského hrubého domácího produktu. Jen mezi lety 2000 a 2007 rostl export v průměru o 20 % každý rok. Rostoucí odvětví má však také svou odvrácenou stranu.

Naivasha – jedovaté a vysychající jezero

U jezera Naivasha se produkce květin prudce rozvíjí. Mnoho osad u jezera, v nichž pracovníci a pracovnice květinových farem žijí, nemá potřebnou infrastrukturu. Chybí potrubí pro pitnou vodu a kanalizaci, pevné silnice, zdravotní péče nebo školy. Do jezera často vytékají nefiltrované chemikálie, které se používají na postřiky květin. Vzhledem k tomu, že tu nejsou jiné zdroje, prodejci vody s vozíky taženými osly zásobují obyvatele znečištěnou vodou z jezera.

„Nemůžu lidem ve vesnici říct, že voda, kterou lidem prodávám, je jedovatá. Poškodil bych tak svůj obchod. Takže si to nechávám pro sebe, i když vím, že ta voda není vhodná ke konzumaci,“ prozrazuje Oskar, prodejce vody u jezera Naivasha.

Květina je tvořena z 90 % vodou a každá jí spotřebuje v průměru 1,5 litru za den. Vody z jezera tak rychle ubývá. Před několika lety už téměř vyschlo. A při počtu vyprodukovaných 123 tisíc tun květin v Keni za rok se není čemu divit.

Penninah Njambi, zaměstnankyně firmy Farma Panda Flowers Kenya

FOTO – Hartmut Fiebig

➔ Nebezpečná a špatně placená práce

„Pracovala jsem na květinové farmě. Poté, co mi chemikálie zničily zdraví, propustili mě. Minimální mzda nestačila ani na zaplacení nájmů. Já jsem potřebovala ale taky něco k jídlu, stejně tak i mé děti,“ uvádí Agnes, bývalá zaměstnankyně na květinové farmě v Keni.

Rozvoj květinového průmyslu sice znamenal nárůst pracovních míst pro místní obyvatele. Jejich chudobu však nevyřešil. Od počátku ho provázelo porušování práv pracovníků, jejich zneužívání a vykořisťování.

Keňská komise pro lidská práva zjistila, že pracovníci si vydělávají méně než jeden dolar za osmi až dvanáctihodinovou směnu. Jen zlomek z nich má možnost se sdružovat v odborech a kolektivně si vyjednat lepší pracovní podmínky.

ky. Majitelé farem jim totiž zakládání odborů zakazují.

Na květinových farmách pracuje v oblasti rovníkové Afriky asi 200 000 zaměstnanců, z toho jsou dvě třetiny ženy. Často musí pracovat s nebezpečnými chemikáliemi bez ochranných pomůcek a jsou vystaveni vysokému riziku

STANDARDY FAIRTRADE PRO KVĚTINY A ROSTLINY

Mezinárodní standardy Fairtrade obsahují mj.:

- Zákaz nucené dětské práce.
- Vyplácení fairtradové prémie ve výši 10 % z nákupní ceny producentům, která se používá na rozvojové projekty (platí dovozci).
- Pravidelná pracovní doba a výhody pro zaměstnance.
- Zavádění opatření k ochraně a bezpečnosti zdraví při práci: omezování používání agrochemikálií a zákaz vysoce jedovatých pesticidů.
- Podpora ochrany životního prostředí prostřednictvím udržitelné produkce.

Dodržování těchto standardů v celém dodavatelském řetězci je pravidelně kontrolováno auditory ze společnosti FLO-CERT.

otravy. V Německu bylo v roce 2011 zjištěno, že ve všech 22 testovaných růžích bylo obsaženo až 20 různých chemických látek včetně potenciálních karcinogenů. Pro evropské zákazníky nic nebezpečného, je to však důkaz o vysokých zdravotních rizicích práce na květinových farmách. Špatná ochrana může vést k dlouhodobým zdravotním následkům, jako je astma, podráždění kůže nebo i k potratům. Většinu pracovníků a pracovníc ale tato rizika nejsou známa.

Fairtrade: řešení pro pracovníky farem i spotřebitele

„Předtím, než se k nám dostal Fairtrade, byly pracovní podmínky mnohem horší. Nebyly žádné pracovní ani

FARMA OSERIAN FLOWERS

Oserian Flowers leží na břehu jezera Naivasha v Keni. V jazyce Masajů znamená Oserian „místo míru“. Na farmě pracuje kolem 6 000 pracovníků, z toho každý desátý je sezónní pracovník.

Tím, že má farma certifikaci Fairtrade, se zavazuje k neustálému zlepšování podmínek svých zaměstnanců, ať se to týká platů nebo kvality života. Toho se dosahuje různými projekty, které pomáhají zlepšovat vzdělávání, zdravotní péči nebo životní prostředí. Pro všechny zaměstnance je dostupná základní zdravotní péče. Pro děti pracovníků fungují v blízkosti farmy jesle a školky. I jejich domy jsou nedaleko farmy. Někteří zaměstnanci v nich žijí zadarmo anebo platí snížené nájemné.

„Fairtradová prémie nám pomáhá zvýšit úroveň vzdělání. Moje tři děti teď mohou chodit do školy. Chci poděkovat lidem, kteří kupují naše květiny a požádat je, aby v tom i pokračovali, protože oni dostanou krásnou kyticí růží a já mohu poslat své děti do školy.“

Hellen Anyango Osiago, zaměstnankyně farmy Oserian Flowers

ochranné oděvy, mzda byla výrazně nižší a nebyla vyplácena pravidelně, ale především jsme žili neustále v nejistotě, že o práci přijdeme. Bylo nemožné si plánovat budoucnost. To se našťastí všechno změnilo. Předtím byly ženy diskriminovány. Neexistovala ani mateřská dovolená, až do posledního dne před porodem jsme musely pracovat. Nyní dostávají dokonce muži týden volna, aby se mohli postarat o ženu a dítě po porodu!“ popisuje Esther Wangari z fairtradové farmy Panda Flowers.

Farma Linssen Roses Ethiopia
FOTO – Pierre Lavolette

➔ Tlak spotřebitelů na společenskou odpovědnost firem (CSR), které s květinami obchodují, vedl k odmítnutí dosavadních praktik na květinových farmách. Konkrétní nástroj, jak zlepšit pracovní podmínky zaměstnanců a zaměstnankyň, ale také se postarat o to, aby žili v důstojných podmínkách, a zajistit ochranu životního prostředí, nabídl systém Fairtrade (spravedlivý obchod).

Majitelé farem s certifikací Fairtrade musí dodržovat přísná pravidla, mezi která patří vyplácení odpovídajících mezd, dodržování pracovní doby, poskytování ochranných pomůcek při práci. Kromě toho platí dovozci farmám tzv. fairtradovou prémii, která je společně demokraticky investována ve prospěch celé komunity farmářů, např. na nákup moskytiér, filtrů na pitnou vodu a kol, do výstavby jeslí, školek a jídelen nebo zlepšení zdravotní péče.

Při produkci fairtradových květin se také dbá na zlepšování technologie pěstování, které umožňuje používat menší množství vody, než je tomu na konvenčních farmách.

Cesta každého květu je ve Fairtrade dohledatelná od sazenice až k obchodníkovi, který prodává řezanou květinu. Ceny fairtradových květin jsou obecně vyšší než ceny konvenčních květin. Exportní cena svazku deseti růží je asi 95 centů, což je o 45 centů více než srovnatelný svazek běžných růží. Fairtradové květiny jasně poznáme podle certifikační známky FAIRTRADE, která je umístěna na jejich obalu.

Pro Grace z úvodu článku se mnohé zlepšilo, nic ale nedostala zadarmo. Dům a pozemek bude muset několik následujících let splácet. Úvěr získala v rámci projektu poskytování půjček pro zaměstnance farmy, který je financován z fairtradové prémie. Na evropské po-

Známka FAIRTRADE Produkty, které byly vyrobeny v souladu se standardy Fairtrade, poznáme podle známky FAIRTRADE na obale. Jde o kávu, čaj, čokoládu, cukr, ale i výrobky z fairtradové bavlny nebo banány a řezané květiny.

Oserian Flowers Kenya
FOTO – Tabitha Otwor

měry jsou to půjčky relativně malé, cca 2.500 eur, pro pracovníky s měsíčním příjmem 70 eur je to však mnoho peněz. A pokud budou mít její děti ve škole stále dobré výsledky, bude také jejich

další vzdělání financováno ze stipendijního programu. „Nejstarší děti pracovníků jsou už na univerzitách,“ prozrazuje Grace.

Fairtradové květiny – výzva pro ČR

A jak jsme na tom u nás? Květiny na našem trhu z 98 % pocházejí ze zahraničí. Zatím žádné však nemají známku FAIRTRADE. Naopak v Německu je každá pátá kytice růží fairtradová. Existují však první vlaštoky, které nám nabízejí alternativu, pokud nechceme podporovat neetický obchod s květinami.

V Praze v Husitské ulici je malé květinářství Green Decor, které nabízí převážně květiny vypěstované lokálně. Jeho majitelka se také snaží rozšiřovat nabídku o květiny vypěstované eticky.

Nevládní organizace Ekumenická akademie před několika lety pořádala kampaň Fair Flowers, v jejímž rámci vznikla výstava popisující problémy a výzvy květinového průmyslu. Vidět ji bude možné od září v třebíčském divadle Pasáž.

Organizace Fairtrade Česko a Slovensko se snaží, abychom i my, spotřebitelé měli možnost dát přednost takovým květinám, jejichž produkce je odpovědná k lidem i k přírodě. Jako spotřebitelé však musíme i my sami tlačit na maloobchodníky, aby po svých dodavatelích požadovali fairtradové květiny. Ptejme se tedy, odkud květiny jsou. Zajímejme se o podmínky, za kterých byly vyrobeny. A požadujme, aby při jejich pěstování nedocházelo k porušování lidských práv.

Veronika Bačová

(V článku jsou použity citace z výstavy „Co skrývá něžná krása květin“.)

Farma Live Wire Kenya

FOTO – Malin Olofsson